

TYÖELÄKERAHASTOJEN SIOITUSRAKENNE 31.12.2009

12.2.2010 Veikko Savela

I. SIOITUSTEN KOKONAISMÄÄRÄN KEHITYS

Työeläkevakuuttajat TELAn jäsenyhteisöjen työeläkerahastojen sijoituskanta 31.12.2009 oli 124,9 mrd. euroa, missä on nousua neljännestä neljänneksen aikana 3,3 mrd. euroa eli 2,7 %. Sijoituskanta on noussut vuoden alusta 19,8 mrd. euroa eli 18,8 %. Vuoden 2008 aikana sijoituskanta aleni 17,3 mrd. euroa eli 14,1 %, joten vuoden 2009 aikana on tapahtunut voimakas suunnanmuutos.

Ennen lokakuuta 2007 työeläkerahastojen volyymi kasvoi varsin voimakkaasti joka vuosi vuodesta 2003 lähtien.

Vuoden 2006 viimeisen neljänneksen aikana siihen saakka suurimpana omaisuuslajina olleen joukkovelkakirjasijoitusten osuus aleni ja osakkeiden osuus nousi niin, että osakesijoituksista tuli suurin omaisuuslaji. Tähän vaikutti erityisesti julkisen sektorin työeläkelaitosten suuri osakepaino. Vuoden 2007 aikanakin osakepaino edelleen kasvoi ollen 31.12.2007 46,4 % käytyään 30.9.2007 jo 48,1 %:ssa.

Vuoden 2008 alusta lähtien joukkovelkakirjojen osuus alkoi uudelleen kasvaa. Niiden osuus oli 30.6.2009 jo 40,4 %, mutta on nyt sitten alentunut vuoden 2009 loppuun mennessä 37,4 prosenttiin. Osakkeiden osuus taas laski vuoden 2008 aikana hyvin voimakkaasti ja lasku jatkui myös vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä, mutta on sen jälkeen taas noussut loppuvuonna 2009. Noteerattujen osakkeiden osuus koko sijoituskannasta 31.12.2009 oli 30,2 %. Jos osakeomaisuuslajiin lasketaan myös noteeraamattomat osakkeet ja hedge fundit, niin osakkeiden osuus koko sijoituskannasta nousi 38,4 %:in ja osakesijoituksista tuli uudelleen suurin omaisuuslaji.

Tilastoinnissa ovat mukana työeläkevakuutusyhtiöt, eläkesäätiöiden ja –kassojen TyEL-rahastot sekä julkisalojen työeläkevakuuttajat, johon kuuluvat: Kuntien Eläkevakuutus (KEVA), Valtion eläkerahasto (VER), Kelan toimihenkilöiden eläkerahasto, Kirkon keskusrahasto (KKR) sekä Suomen Pankin Eläkerahasto (SPERA). Mukana on vielä erityiseläkeyhteisöjen ryhmä, johon kuluvat Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) ja Merimieseläkekassa (MEK). ETERA on nyt sijoitettu eläkevakuutusyhtiöiden ryhmään, myös taannehtivien lukujen osalta.

Tässä tilastoinnissa on mukana vain lakisääteisen työeläketurvan rahastointi. Eläkesäätiöiden ja –kassojen hoitaman kollektiivisen lisätyöeläketurvan rahastojen arvo, joka on hieman vajaa 6 mrd. euroa, ei ole mukana.

II. SIOITUSTEN JAKAUTUMINEN ERI TYÖELÄKEYHTEISÖTYYPPIEN KESKEN

Työeläkerahastojen kokonaismäärästä oli 31.12.2009 työeläkevakuutusyhtiöiden osuus 62,5 %, erityistyöeläkevakuutusyhteisöjen osuus 0,7 %, eläkesäätiöiden ja –kassojen osuus yhteensä 5,3 % sekä julkisalojen työeläkevakuuttajien osuus 31,5 %. Osuuden tasaista nousua viime vuosina on ollut julkisalojen ryhmällä. Se johtuu siitä, että, eläkevakuutusmaksujen määrä selkeästi ylittää maksettavien eläkkeiden määrän.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen osuus on ollut laskeva joidenkin viime vuosina tapahtuneiden eläkesäätiöiden purkujen vuoksi.

III. SIOITTAMINEN SUOMEEN JA SUOMEN ULKOPUOLELLE

III. 1. Kaikki työeläkevakuuttajat

Tilastotietoa kaikkien työeläkeyhteisöjen ulkomaisista sijoituksista ennen ajankohtaa 31.12.2000 ei ole käytössä.

tettävissä.

Kotimaan sijoitusten osuus oli vuoden 2000 lopussa vielä 59 %, mutta sen jälkeen se tasaisesti putosi ollen 31.12.2006 enää 28,6 %. Vuoden 2007 aikana alkoi kuitenkin selvä Suomi-osuuden nousu. Nousu on jatkunut 30.6.2009 saakka Suomi-osuuden ollessa tuolloin 37,2 %. Vuoden 2009 loppupuolella Suomi-osuus taas on laskenut ollen 34,7 %.

Suomen ulkopuolisen euroalueen osuus sijoituksista 31.12.2009 oli 31,6 %. Tässä osuudessa on ollut selkeää laskua vuodesta 2006 alkaen, sillä osuus 31.12.2005 oli 41,2 %. Erityisesti vuoden 2007 aikana tämä osuus laski varsin merkittävästi, 6,9 % -yksikköä. Euroalueen ulkopuolelle oli 31.12.2009 sijoitettuna 33,7 %. Tämä osuus on ollut tasaisesti nouseva vuoden 2000 alusta alkaen - vaikeana osakevuonna 2008 tosin oli pieni notkahdus.

Euroalueen ulkopuolisten sijoitusten osuuden pitkään jatkunut kasvu on johtunut siitä, että osakkeiden netto-ostot ovat suuntautuneet varsin voimakkaasti euroalueen ulkopuolelle. Vuonna 2006 osakkeiden netto-ostot euroalueen ulkopuolelta olivat 2,3 mrd. euroa sekä vuonna 2007 lähes 4 mrd. euroa. Vuoden 2008 aikana kuitenkin oli myyntejä enemmän 0,9 mrd. ja erityisen paljon viimeisellä neljänneksellä, jolloin myyntejä oli enemmän 2,9 mrd. euroa. Nyt vuoden 2009 neljännelläkin neljänneksellä ostoja oli enemmän 435 milj. euroa ja koko vuoden 2009 aikana 2 378 milj. euroa.

Sijoitusten kokonaismäärä Suomen ulkopuolelle oli vuoden 2000 lopussa 27,2 mrd. euroa ja nyt vuoden 2009 neljännen neljänneksen lopussa 81,6 mrd. euroa.

Vuoden 2009 neljännen neljänneksen lopussa Suomen ulkopuolisista sijoituksista oli sijoitettuna joukkovelkakirjoihin 41,5 mrd. euroa eli 50,9 % näiden ulkopuolisten sijoitusten kokonaismäärästä. Näiden Suomen ulkopuolisten joukkovelkakirjojen osuus Suomen ulkopuolisista sijoituksista on käytännössä vuodesta 2005 alkaen ollut trendimäisesti laskeva.

Joukkovelkasijoituksista taas Suomen ulkopuoliselle euroalueelle tehtyjä sijoituksia 31.12.2009 oli 28,2 mrd. euroa, mikä oli 68,0 % Suomen ulkopuolelle tehtyjen joukkovelkasijoitusten kokonaismäärästä ja 60,5 % kaikista työeläkevakuutusyhteisöjen joukkovelkasijoituksista, kun sijoitukset myös Suomeen ovat mukana.

Joukkovelkakirjasijoitusten määrä euroalueen ulkopuolelle on ollut vähäistä vuoteen 2004 saakka, josta alkaen on ollut tasaista osuuden kasvua osuuden kaikista joukkovelkakirjasijoituksista 31.12.2009 ollessa 28,4 %.

III. 2. Yksityisen sektorin työeläkevakuutusyhteisöt

Yksityisen sektorin työeläkevakuutusyhteisöjen ryhmään kuuluvat eläkevakuutusyhtiöt, eläkesäätiöt ja –kassat sekä Mela ja MEK. Rahaston kokonaismäärä 31.12.2009 oli 85,5 mrd. euroa. Siitä on eläkevakuutusyhtiöiden osuus 91,3 %.

Yksityisen sektorin työeläkevakuuttajien ulkomaille tekemien sijoitusten määrä oli vielä ennen euron käyttöönottoa vuoden 1998 lopussa vain 2 mrd. euroa, mutta jo vuoden 2000 lopussa 18,5 mrd. euroa ja nyt vuoden 2009 neljännen neljänneksen lopussa 49,4 mrd. euroa.

Yksityisen sektorin työeläkevakuuttajat ovat kuitenkin suunnanneet sijoituksiaan Suomet ulkopuolelle hitaammassa tahdissa kuin kaikki työeläkevakuutusyhteisöt keskimäärin. Lisäksi kotimaisten sijoitusten osuus nousi voimakkaasti vuoden 2007 alusta lähtien 30.6.2009 saakka. Sitten on ollut pientä osuuden laskua. Yksityisellä sektorilla kotimaisten sijoitusten osuus 31.12.2009 oli 41,6 %, kun se julkisten työeläkeyhteisöjen ryhmällä oli 19,5 %.

IV. KAIKKIEN TYÖELÄKEVAKUUTUSYHTEISÖJEN SIOJITUSRAKENNE PÄÄOMAISUUSLAJEITTAIN

IV. 1. Osakkeet

Tähän omaisuuslajiluokkaan osakkeet sisältyvät noteeratut ja noteeraamattomat osakkeet, osakesijoitusrahasto-osuudet, pääomasijoitukset sekä hedge fundit.

Vuoden 2005 aikana osakkeiden volyyymi kasvoi ennätysmäisellä 11 mrd. eurolla. Niiden määrä vuoden 2005 lopussa oli 38,1 mrd. euroa ja osuus kaikista sijoituksista nousi 37,3 %:iin.

Vuoden 2007 lopussa osakesijoituksia oli 56,8 mrd. euroa eli 46,4 % kaikista sijoituksista. Osakesijoitusten volyyymi kasvoi vielä vuoden 2007 aikana 7,1 mrd. euroa siitä huolimatta, että osakkeiden volyyymi laski jo vuoden 2007 viimeisen vuosineljänneksen aikana 3,0 mrd. eurolla.

Vuoden 2008 aikana TELAn jäsenyhteisöjen osakesijoitusten volyyymi laski yhteensä 22,4 mrd. euroa. Osakkeita myytiin enemmän kuin ostettiin vuoden aikana 1,5 mrd. eurolla. Siten osakkeiden arvonlaskuksi jää noin 21 mrd. euroa eli 37 %. Samaan aikaan OMX Helsingin hintaindeksi laski 51,5 % sekä MSCI-world hintaindeksi euroissa mitattuna 38,5 %.

Vuoden 2009 neljännen vuosineljänneksen aikana osakkeiden määrä nousi 3,2 mrd. eurolla ja osakkeisiin oli sijoitettuna 37,7 mrd. euroa eli 38,4 % koko sijoituskannasta.

Osakkeita ostettiin enemmän kuin myytiin vuoden 2009 neljännen vuosineljänneksen aikana oli 1,1 milj. eurolla. Näin osakkeiden arvon nousua oli noin 2,1 mrd. euroa eli noin 6,1 %. Samaan aikaan MSCI maailman hintaindeksi euroissa mitattuna nousi 5,9 %. Suomen portfoliointaindeksi nousi 4,2 %.

Vuoden 2009 neljännen vuosineljänneksen aikana osakkeiden ostoja oli työeläkevakuutusyhtiöillä myynteihin nähden 1 040 milj. euroa, julkisyhteisöillä 311 milj. euroa sekä eläkekassoilla ja -säätiöillä 249 milj. euroa.

Suomen ulkopuolisten osakkeiden määrä 31.12.2009 oli 36,6 mrd. euroa, joka on 76,4 % osakesijoitusten kokonaismäärästä. Siitä pääosa eli 75,4 % oli euroalueen ulkopuolella.

Suomessa liikkeellelaskettujen osakkeiden määrä 31.12.2009 oli 11,3 mrd. euroa, jossa on neljännen neljänneksen aikana pieni 0,2 mrd. euron nousu. Suomalaisten osakkeiden osalta oli neljänneksen aikana enemmän ostoja 288 milj. euroa ja koko vuoden 2009 aikana enemmän ostoja oli 660 milj. euroa. Suomalaisten osakkeiden osuus työeläkevakuuttajien kaikkien osakesijoitusten kokonaismäärästä 31.12.2009 oli 23,6 %, mikä on 0,5 % -yksikköä enemmän kuin edellisessä vuodenvaihteessa. Osuuden nousu johtuu osakkeiden netto-ostoista ja suomalaisten osakkeiden muita voimakkaammasta kurssinoususta.

Osakkeiden osuus koko sijoitusomaisuudesta 31.12.2009 oli työeläkevakuutusyhtiöillä 35,7 %, eläkesäätiöillä ja -kassoilla 30,4 % sekä julkisalojen ryhmällä 45,0 %. Kaikilla työeläkeyhteistyypeillä oli osuuden nousua vuoden 2009 aikana, vaikkakin ensimmäisellä neljänneksellä oli vielä osuuden laskua kaikilla yhteistyypeillä.

Pörssissä noteerattuja osakkeita Suomen työeläkeyhteisöt 31.12.2009 omistivat 37,7 mrd. euroa, mikä on 30,2 % koko sijoituskannasta.

Pääomasijoitusluontoisia osakesijoituksia ja noteeraamattomia ja muita osakesijoituksia 31.12.2009 oli 5,1 mrd. euroa eli 4,0 % koko sijoituskannasta. Suomeen tehtyjä pääomasijoituksia oli 464 milj. euroa, mikä on 9,1 % kaikista pääomasijoituksista.

Hedge fund sijoituksia 31.12.2009 oli 5,2 mrd. euroa. Hedge fundien osuus kaikista sijoituksista 31.12.2009 oli 4,2 %, jossa on laskua vuoden alusta 0,8 % -yksikköä.

Vaihtoehtoisia sijoituksia eli hedge fundeja ja pääomasijoitusluoteisia osakesijoituksia sisältyy siten yhteensä 10,3 mrd. euroa eli 8,2 % -yksikköä tähän pääomaisuuslajiin "osakkeet".

Yksityisellä sektorilla vaihtoehtoisten sijoitusten määrä on ollut suhteellisesti suurempi kuin koko järjestelmässä ollen 31.12.2009 8,9 mrd. euroa eli 10,5 % sijoitusten kokonaismäärästä. Noteerattuja osakkeita yksityisellä sektorilla 31.12.2009 oli 21,3 mrd. euroa.

Huom. Korkosijoitusrahasto-osuudet ovat tässä tilastossa korkosijoituksissa.

IV. 2. Joukkovelkakirjalainat

Joukkovelkakirjoihin oli 31.12.2009 sijoitettuna 46,7 mrd. euroa, jossa on pieni lasku edellisen neljänneksen lopusta, mutta 3,5 mrd. euron nousu edelliseen vuodenvaihteeseen verrattuna. Joukkovelkakirjojen osuus työeläkeyhteisöjen kaikista sijoituksista 31.12.2009 oli 37,4 %. Osuus on laskenut vuoden 2009 aikana 3,7 % -yksiköllä..

Yritysten liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjoihin 31.12.2009 oli sijoitettuna 8,9 mrd. euroa. Tämä merkitsee 19,1 prosentin osuutta joukkovelkakirjalainojen kokonaismäärästä. Yritysten liikkeelle laskemista joukkovelkakirjalainoista oli 41,6 % sijoitettuna Suomen ulkopuoliselle euroalueelle ja 42,7 % euroalueen ulkopuolelle.

Suomen ulkopuolisten joukkovelkakirjojen määrä 31.12.2009 oli 41,5 mrd. euroa. Euroon siirtymisen myötä tapahtui ryntäys Suomen ulkopuolisiin joukkovelkakirjalainoihin. Sitä ennen kutakuinkin kaikki joukkovelkakirjalainasijoitukset oli tehty Suomeen.

Kaikkien työeläkevakuutusyhteisöjen omistamien Suomessa liikkeelle laskettujen joukkovelkakirjalainojen määrä 31.12.2009 oli 5,5 mrd. euroa, joka oli 11,1 % työeläkevakuutusyhteisöjen kaikista joukkovelkakirjalainasijoituksista.

Joukkovelkakirjalainojen osuus kaikista sijoituksista oli 31.12.2009 työeläkevakuutusyhtiöillä 36,6 %, eläkekassoilla ja -säätiöillä 31,7 % sekä julkisyhteisöjen ryhmällä 40,9 %. (Vrt. huomautus kohdassa III.1. osakkeet.)

IV. 3. Lainaustoiminta

Lainoihin oli 31.12.2009 sijoitettuna 9,1 mrd. euroa, jossa on nousua vuoden alusta 1,9 mrd. euroa. TyEL-takaisinlainaustoiminta aktivoitui voimakkaasti vuoden 2008 lopussa ja aktiviteetti jatkui myöskin alkuvuoden 2009 ja sitten on laimennut. Takaisinlainauskanta 31.12.2009 oli 4,9 mrd. euroa, kun se 31.12.2008 oli 3,1 mrd. euroa ja 31.12.2007 0,7 mrd. euroa.

Lainojen osuus kaikista sijoituksista oli 7,3 %. Työeläkeyhteisöjen omille kiinteistöosaakeyhtiöilleen antamat lainat on luettu mukaan kiinteistöisijoituksiin.

Suomen ulkopuolelle tapahtuvaa lainaustoimintaa ei ole.

IV. 4. Kiinteistöisijoittaminen

Kiinteistöisijoitusten määrä 31.12.2009 oli 13,8 mrd. euroa, jossa on 700 milj. euron nousu edelliseen vuodenvaihteeseen verrattuna. Kiinteistöisijoitusten osuus koko sijoituskannasta 31.12.2009 oli 11,1 %.

Kiinteistöisijoituksia Suomen ulkopuolelle 31.12.2009 oli 1 545 milj. euron verran. Edelliseen vuodenvaihteeseen verrattuna siinä on laskua noin 160 milj. euroa. Vuoden 2009 aikana on siten ollut selvä aleneva suunta. Tämä ei välttämättä johdu aktiviteetin laskusta, vaan kiinteistöomistusten arvonlaskusta.

IV.5. Lyhyet korkosijoitukset

Lyhyiden korkosijoitusten osuus vaihtelee yleensä 5 %:n molemmin puolin ollen vuoden 2009 neljännen neljänneksen lopussa 7,3 mrd. euroa eli 5,9 % koko sijoituskannasta.

Poikkeuksena tästä viiden prosentin säännöstä ovat olleet eläkesäätiöt ja -kassat, joilla tämä osuus on ollut ajoittain yli 10 prosenttiakin ollen 18,4 % vuoden 2009 neljännen neljänneksen lopussa.

Rahamarkkinasijoitusrahastoihin oli sijoitettuna 1 459 milj. euroa, jossa on kasvua neljänneksen aikana noin 90 milj. euroa. Vuoden aikana kasvua on ollut kasvua noin 660 milj. euroa.